

HRVATSKO INFORMACIJSKO I DOKUMENTACIJSKO DRUŠTVO
CROATIAN INFORMATION AND DOCUMENTATION SOCIETY

HID - Drobilica

Godina XIV, siječanj-prosinac 2017, br.1-6

UDK 0+061

ISSN 1845-4569

Izdvajamo

Izabrano vodstvo HID-a

Nagradu „Tibor Tóth“ za 2017.
dobila Annemari Štimac

Poslovni svijet sve više ovisi o
umjetnoj inteligenciji. Što to
znači za zaposlenike?

Što su Hrvati guglali 2017.?

Pronađena izgubljena
kajkavska Biblija

Najstarija knjižnica na
svijetu *Biblioteca Capitolare*
di Verona proslavila 1500.
godišnjicu kodeksa Ursicino

HID-Drobilica
Izlazi dvomjesečno
Kontakt e-mail: ivo.tokic@ina.hr

HID

Co: Knjižnica IRB, Bijenička 54, 10000 Zagreb, Hrvatska

Izabrano vodstvo HID-a

U srijedu 13.12.2017. održana je redovna izborna skupština Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva (HID) s prigodnim Božićnim domjenkom.

Dosadašnji predsjednik HID-a Ivo Tokić nazočnima je podnio izvješće o radu u zadnje četiri godine pri čemu je istaknuto:

- osnivanje i dodjela Nagrade „Tibor Tóth“ stručnjacima i znanstvenicima mlađe i srednje generacije za doprinos na području informacijskih znanosti i djelatnosti, pri čemu dobitnik nagrade treba, poput Tibora Tótha, pružati koristan doprinos kako na znanstvenom planu tako istovremeno i u praktičnom djelovanju što se može prepoznati od šire stručne zajednice (dosadašnji dr.sc. Danijela Unić, Draženko Celjak, Kristina Kalanj, Annemari Štimac);
- pokretanje foruma HID-a;
- uspostavljanje suradnje s drugim stručnim udrugama;
- prijava projekata;
- podržavanje inicijative Mreže mladih informacijskih stručnjaka;
- pozitivno finansijsko poslovanje.

Nakon održanih izbora, novo vodstvo HID-a čine:

Predsjednik Upravnog odbora HID-a:

Ivo Tokić

Upravni odbor:

Marina Mayer
Sonja Špiranec
Denis Kos

Nadzorni odbor:

Mirjana Mihalić
Kristina Vajdička Veselinović
Jasenka Zajec

Etičko povjerenstvo:

Živana Heđbeli
Jadranka Stojanovski
Sofija Konjević

Izabrani zahvaljuju svim članovima na glasovanju i ukazanom povjerenju te će se truditi dalje unaprijediti rad društva. Nakon izborne skupštine održan je tradicionalni Božićni domjenak na kojem su članovi nastavili druženje u ugodnoj atmosferi.

Upravni odbor
Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva

Nagradu „Tibor Tóth“ za 2017. dobila Annemari Štimac

Annemari Štimac iz knjižnice Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, koja djeluje u sklopu Informacijskog centra za intelektualno vlasništvo, dobitnica je Nagrade „Tibor Tóth“ za 2017. godinu. Odbor za dodjelu nagrade je nakon analize prijava više relevantnih kandidata uočio njezin veliki osobni doprinos na području informacijskih znanosti i djelatnosti.

Nakon što je reorganizirala knjižnicu prema pravilima struke, počinje se dodatno usavršavati u području intelektualnog vlasništva, a posebice u području autorskog prava vezano uz knjižničarstvo.

S lijeva: Ivo Tokić, Annemari Štimac, Zrinka Banić Tomišić

Usavršava se vlastitim samoinicijativnim učenjem iz dostupnih izvora, diskusijom s drugim stručnjacima i kolegama, posebno pravnicima, te formalnim oblicima učenja putem seminara i radionica. Na taj način stječe specifičnu i u Hrvatskoj rijetku informacijsko-knjižničarsko-pravnu perspektivu. U fokusu njezinog interesa su autorska prava studenata i obveze visokih učilišta vezano uz repozitorije završnih radova te problematika djela siročadi te je napravila znatan iskorak u tom specifičnom području informacijskih znanosti vezano uz autorsko pravo. Svoju specifičnu ekspertizu stekenu u tom području, također vrlo rijetku u Hrvatskoj, prenosi stručnoj javnosti putem radionica Centra za stručno usavršavanje knjižničara u organizaciji NSK. Uz to, uspješno radi i na popularizaciji intelektualnog vlasništva i knjižnica te edukaciji javnosti, a uključena je i u rad relevantnih stručnih tijela (Komisija za sloboden pristup informacijama i slobodu izražavanja Hrvatskog knjižničarskog društva i Radna grupa za autorsko pravo Digitalnih akademskih arhiva i repozitorija – Dabar).

Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo ustanovilo je Nagradu „Tibor Tóth“ u znak javnog priznanja koje se dodjeljuje stručnjacima i znanstvenicima mlađe i srednje generacije za značajan doprinos na području informacijskih znanosti i djelatnosti.

Nagrada je nazvana imenom mr.sc. Tibora Tótha, istaknutog hrvatskog informacijskog stručnjaka i znanstvenika koji je svojim radom unaprijedio i promicao informacijske znanosti i djelatnosti na opću dobrobit naše zajednice. Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo se rukovodi time da dobitnik nagrade treba, poput Tibora Tótha, pružati doprinos kako na znanstvenom planu tako i u praktičnom djelovanju te imati određenu dimenziju više u svom ukupnom djelovanju u području informacijskih znanosti i djelatnosti koje će biti prepoznato kao korisno od šire stručne zajednice.

Dodjela nagrade održana je na prigodnoj svečanosti u srijedu 22.11.2017. u prostoru Mađarskog kulturnog društva "Ady Endre" u Zagrebu, čiji je predsjednik i dugogodišnji član bio i Tibor Tóth. Ovom prilikom Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo zahvaljuje MKD "Ady Endre" na prijateljskoj suradnji.

Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo

In memoriam

Eugene Garfield

U nedjelju, 26. veljače o.g. preminuo je veliki Gene Garfield. Eugene Gene Garfield rođen je 16. rujna 1925. u New Yorku. Diplomirao je na sveučilištu Columbia u rodnome gradu 1949., a titulu MSc stekao je na istom Sveučilištu 1954. Doktorat filozofije obranio je na Sveučilištu Pennsylvania, 1961. Dodijeljena su mu tri počasna humanistička doktorata (na Sveučilišu Vrije u Briselu, 1988., na Državnom sveučilištu New York u Albanyju, 1990. i na Sveučilištu Thomas Jefferson, 1991. Počasne doktorate iz medicine dobio je na Rimskom sveučilištu Tor Vergata, 1994. i Karolinškom sveučilištu u Pragu, 1995.

Karijeru je Gene Garfield započeo kao znanstveni istraživač u polju kemije 1949., da bi zatim radio kao kemičar na Sveučilištu Columbia, 1950. i 1951., nakon čega postaje član istraživačkog tima na projektu strojnog indeksiranja. Od 1954.

do 1960. bio je predsjednik uprave Eugene Garfield Associates u Philadelphia. Godine 1960. osniva Institut za znanstvene informacije (Institute of Science Information – ISI) te je njegov predsjednik od 1960. do 1993., a od 1994. je njegov počasnik predsjednik. Vlasnik je časopisa *The Scientist*, od 1986. Bio je vanjski suradnik, profesor informacijske znanosti na Sveučilištu Pennsylvania od 1974., član savjeta Sveučilišta Rockefeller od 1978. te član niza inozemnih znanstvenih savjeta.

Njegov je znanstveni opus golem i uključuje knjige [Citation Indexing Its Theory and Application in Science, Technology and Humanities \(u nizu Information Science\)](#) i [Transliterated Dictionary of the Russian Language](#), zatim članke, uvodnike u Current Comments in Current Contents, od 1956., Commentary in *The Scientist*, od 1986. te nekoliko patenata. Poznat je po svom inovativnom, i u cijelom svijetu korištenom informacijskom servisu Current Contents (od 1956.) Poznati su i citirani njegovi Essays of an Information Scientist, koji su objavljeni u 15 svezaka, u razdoblju od 1962. do 1993. Bio je član mnogih stručnih i znanstvenih udruga u SAD-u i inozemstvu te dobitnik niza visokih priznanja.

Teško je, gotovo nemoguće nabrojati sva Garfieldova postignuća. Ono po čemu će posebno ostati upamćen u Hrvatskoj, uz njegov silan doprinos razvoju automatskog indeksiranja i znanstvenih informacija, njegov je posjet Hrvatskoj 2004. godine kada je na Međunarodnoj konferenciji LIDA bio počasni gost. Iako tada narušena zdravlja, odazvao se našoj molbi i proveo sa sudionicima LIDA-e tri nezaboravna dana, u Dubrovniku i na otoku Mljetu. Za predavanje se posebno pripremao i, kao što mi je priznao, imao veliku tremu jer ga je po prvi puta slušao njegov najmlađi sin, Alexander Merton Garfield kojega, kao i oca mu, pamte osječki studenti kao jednostavne, prijazne i nadasve susretljive osobe. Usuđujem se vjerovati da je Gene Garfield ne samo ostao u sjećanju mnogih studenata koji su ga tada vidjeli i čuli već da je potaknuo njihovo daljnje studiranje i djelovanje u informacijskim znanostima. Osobno, osjećam da smo izgubili velikog znanstvenika i čovjeka, prijatelja koji je uvijek nalazio vremena da popriča s nama iz ovih naših prostora te nam nesebično pomagao kad god je zatrebalo. Neka mu je slava i hvala.

Tatjana Aparac-Jelušić

Tjedan otvorenih vrata zagrebačke knjižnice

Osnovali su je 1907. članovi Družbe 'Braće Hrvatskog Zmaja' u Kuli na Kamenitim vratima

Ex libris satyricis E. Laszowski

Otvorenjem izložbe "Ex libris Emilij Laszowski iz Zbirke Rara" u prostorima Gradske knjižnice na Starčevičevu trgu u Zagrebu u ponедјeljak je svečano počeo Tjedan otvorenih vrata kojim središnja zagrebačka knjižničarska institucija obilježava 110. godišnjicu od svojega osnutka.

Izložbu je u Auli Gradske knjižnice otvorila njena voditeljica Ismena Meić, koja je istaknula kako povijest te institucije seže unatrag do 7. prosinca 1907., kada je prvi puta otvorila svoja vrata u Kuli na Kamenitim vratima, a u povodu te vrijedne obljetnice ove godine osmišljen je niz programa kojima će u Tjednu otvorenih vrata do 10. studenoga biti predstavljene aktivnosti, rad i usluge Gradske knjižnice i njezinih pojedinih odjela.

Kao posebno zanimljive programe izdvojila je 'Signa(turu)', 'Spoj naslijepo s knjigom' ili 'Knjigolandija', najavila je i jednu prezentaciju virtualne stvarnosti, tribine 'Književni petak' i 'Eppur si muove', te koncert istaknute umjetnice Monike Leskovar u petak 8. prosinca u čitaonici na 1. katu Gradske knjižnice.

Knjižnice grada Zagreba u ovoj su godini obilježile još nekoliko velikih obljetnica, napomenula je Meić, a to su 90 godina Knjižnice Božidara Adžije, 70 godina Knjižnice Tina Ujevića, 70 godina Knjižnice i čitaonice Bogdana Ogrizovića i 55 godina Glazbenog odjela Gradske knjižnice.

Istaknula je da je od svojeg osnutka do danas Gradska knjižnica uvijek smještena u privremenom prostoru i neprimjerenim uvjetima, zbog čega se od 2011. provodi kampanja 'SF knjižnica – za danas i za sutra!', kojom se želi skrenuti pozornost na potrebu za novom, suvremenom i većom knjižnicom, za koju već postoji i plan izgradnje novog "modernog javnog prostora" od 20 tisuća četvornih metara na prostoru industrijske baštine Paromlin, koji bi funkcionirao kao neka vrsta "dnevnog boravka".

Za to upravo kreće raspisivanje javnog natječaja za idejno arhitektonsko rješenje, u financiranju projekta trebali bi sudjelovati Grad Zagreb i Ministarstvo kulture, a dio sredstava namaknut će se iz Europskih fondova, rekla je Meić te poručila: "Nadam se da ćemo iduću okruglu obljetnicu, za pet godina, doživjeti u novoj zgradbi".

Tjedan otvorenih vrata inauguriran je otvorenjem izložbe "Ex libris Emilij Laszowski iz Zbirke Rara", zbirke koju je 1907. godine, iste godine kad je osnovana i Gradska knjižnica, počeo stvarati jedan od utemeljitelja knjižnice i njezin višegodišnji ravnatelj Emil Laszowski. Danas ju čini oko 3900 knjiga i 474 rukopisa.

Najstarija knjiga u Zbirci je Biblija iz 1487., a u njoj se nalaze i vrijedna izdanja iz hrvatske i europske kulturne povijesti, kao što je "Robinja" Hanibala Lucića iz 1638., "Gazophylacium" Ivana Belostenca iz 1740. i slično, dok su od rukopisa najvrjedniji glagoljski fragment iz Vrbnika (1505.-1507.), rukopis Augusta Šenoe "Kletve" iz 1881. te rukopisi pjesama Dragutina Domjanića.

Voditelj zbirke i autor izložbe Željko Veg kazao je kako je, od ukupno 250 starih knjiga koje je Emil Laszowski darovao zbirci knjiga i rukopisa Gradske knjižnice kao član Družbe Braća Hrvatskog Zmaja, izložbom prikazano ukupno 37 knjiga te jedan rukopis.

To su knjige Josipa Ruđera Boškovića, Andrije Blaškovića, Matije Petra Katančića, Baltazara Adama Krčelića, a tu su i rječnici, leksikografska djela, djela iz fizike, matematike, kako hrvatske i svjetske,

kazao je Veg, dok je najstarija izložena knjiga je 'Stematografija' Pavla Rittera Vitezovića tiskana u Beču 1701.

"Svaka knjiga je povijest za sebe i govori o rodnom gradu Laszowskog Brlogradu od kojega su danas ostale samo ruševine", istaknuo je Veg. "Gledajući te knjige, ustvari gledamo ostatke Brlograda, grada kojeg više nema, kao što nema ni Emila Laszowskog, ali su knjige ostale. To je njihova velika vrijednost: gradovi nestaju, utvrde se ruše, ljudi umiru, ali knjige su tu", poručio je Izložba je u Auli Gradske knjižnice na Starčevićevom trgu 6 otvorena do konca ovog mjeseca, a uz knjige, izložene su i preslike naslovnica.

Otvorenje izložbe označilo je početak Tjedna otvorenih vrata, čija će se središnja svečanost održati u četvrtak 7. prosinca, na sam Dan Knjižnica grada Zagreba i osnutka Gradske knjižnice u Hrvatskom narodnom kazalištu.

Nakon otvorenja izložbe "Ex libris Emilij Laszowski iz Zbirke Rara" Milovan Petković održao je predavanje pod nazivom "Gradska knjižnica i Družba 'Braće Hrvatskog Zmaja' od 1907. do 1938.".

Ravnateljica KGZ-a Višnja Cej tom je prilikom napomenula da je Gradska knjižnica osnovana upravo kao rezultat inicijative te Družbe koja je, želeći sačuvati Kulu na Kamenitom vratima od rušenja, tadašnjem načelniku gradske općine Milanu Amrušu predložila osnivanje muzeja, arhiva i knjižnice Grada Zagreba.

Stoga se istodobno obilježava i osnutak još dviju važnih kulturnih institucija u gradu Zagrebu – Muzeja grada Zagreba i Državnog arhiva u Zagrebu.

"Kako u prošlosti, tako i danas, Gradska knjižnica, središnja knjižnica mreže knjižnica grada Zagreba, jedan je od njegovih simbola; s jedne strane ističe pripadnost kulturnoj i povijesnoj baštini, a s druge pripadnost sadašnjem modernom vremenu, te obogaćuje kulturni, obrazovni te društveni život, potvrđuje identitet Zagreba kao europske metropole i pridonosi društvenom kulturnom i umjetnikom razvoju grada", rekla je Cej.

Tjedan otvorenih vrata Gradske knjižnice održava se pod pokroviteljstvom zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića.

Preneseno: Jutarnji list

Internet i društvo

Koliko Hrvata ima računalo i pristup internetu?

Kućanstva su ukupno ove godine za dva postotna boda smanjila opremljenost osobnim računalima, te ih je sada takvih 74 %, a slična je situacija s pristupom internetu, što ove godine ima 76 % kućanstava, za razliku od njih 77 % u 2016.

Osim što su u većini dobro opremljeni tehnološkim uređajima i imaju pristup internetu, 71 % poduzeća u Hrvatskoj ima svoju internetsku stranicu, a čak 96 posto upotrebljava neki oblik širokopojasne veze, pri čemu njih 92 % ili 6 % više nego lani širokopojasni fiksni pristup i njih 83 % mobilni širokopojasni pristup ili 3 % više.

Iz DZS-a su istraživanje o tom proveli na uzorku od 4.500 poduzeća u Hrvatskoj.

U vezi ugovorene brzine internetske veze u poduzećima ove je godine vidljivo, kako napominju iz DZS-a, da sve više poduzeća dogovara veće brzine od 10 Mbps te je sada takvih 8 % više nego lani ili 63 %.

Ipak, poduzeća još uvejk slabo koriste društvene medije, svega njih 45 %, kao što slabo koriste i internetsku prodaju, koja zauzima tek 11 % prodaje roba i usluga, a slabo koriste i usluge računalnog oblaka ili cloud, njih 31 %.

Po djelatnostima, najviše se IKT-om služe i koriste za poslovanje u sto postotnom slučaju poduzeća u sektoru opskrbe električnom energijom i vodom, izdavaštvu i komunikacijama te u poslovnim djelatnostima, a najbliže su im, 99 %, poduzeća iz sektora trgovine.

U građevinarstvu time svime se služi 94 % poduzeća, kao i u proizvodnji, dok u hotelima i restoranima te uslužnim djelatnostima i prijevozu to iznosi po 93 %.

Istraživanje DZS-a o IKT opremljenosti kućanstva provedeno je na uzorku od 5.493 osobe u dobi od 16 i 74 godine i njihova kućanstva, od kojih gotovo sva imaju fiksni širokopojasni pristup, dok ih gotovo 57 %, za razliku od lanskih 50 %, pristupa internetu putem širokopojasnih mobilnih mreža.

Od 24 % kućanstava koja nemaju internetski priključak, najviše ili 68 %, ih je reklo da za to nemaju potrebu, dok s obzirom na dob nisu ove godine primjetni pomaci u odnosu na lani te internet i općenito

IKT i dalje najviše koristi mlađa populacija, s time da iz DZS-a kažu kako raste uporaba kod onih do 54 godine.

Internet se i dalje najviše koristi za čitanje novina i magazina, potom za informiranje o proizvodima i uslugama te zdravlju, dok se najmanje koristi za traženje posla i predaju službenih zahtjeva i obrazaca javnim službama.

Izvor: Večernji list

Djevojka od Tinder-a zatražila da joj otkriju što o njoj znaju Tvrtka joj je poslala 800 stranica u kojima su bile sve njezine najmračnije tajne

Judith Duportail je aplikaciju Tinder u posljednje skoro četiri godine uključila 920 puta te se uspješno povezala s 870 različitih osoba. S nekoliko njih je spavala, neki su joj postali prijatelji, a neki su bili samo loši prvi spojevi. Sve ostale je zaboravila. Tinder ih, međutim, nije zaboravio.

U tekstu za The Guardian Duportail je otkrila da je u ožujku ove godine poželjela doznati što sve Tinder o njoj zna pa je temeljem Zakona Europske unije o zaštiti osobnih podataka zatražila da joj se predaju svi podaci koje aplikacija o njoj tijekom godina prikupila.

Uz pomoć aktivista za privatnosti Paula-Oliviera Dehayea s portala personaldatalo.io i odvjetnika specijaliziranog za ljudska prava Ravija Naika, Duportail je poslala email Tinderu i zamolila ih da joj kažu što znaju o njoj.

Tinder je Duportail poslao 800 stranica prepunih informacija o tome što je lajkala na Facebooku, što je objavila na Instagramu, gdje se obrazovala, koliko stare muškarce voli, koliko se puta povezala s drugom osobom na Tinderu, gdje i kada se svaki online razgovor s osobama s kojima se povezala putem Tinder-a dogodio i još puno toga. S obzirom na to da aplikacija ima otprilike 50 milijuna korisnika, količina podataka koje posjeduje uistinu je ogromna, ali ne i začuđujuća.

"Ta me količina podataka užasnula, ali me nije iznenadila", rekao je Olivier Keyes, istraživača podataka sa Sveučilišta Washington. "Svaka aplikacija koju često koristite na mobitelu posjeduje slične podatke. Ono sve što Facebook zna o vama stane na tisuće stranica!"

Duportail je sve te podatke o sebi slobodno predala. Aplikaciji je otkrivala gdje se nalazi, što je zanima i što radi, što od glazbe sluša i koju hranu voli jesti. Osjećala je grižnu savjesti zbog toga što je toliko toga Tinderu rekla. Poslije je doznala da nije jedina te da su Tinderovi korisnici skloni prekomjernom dijeljenju podataka s aplikacijom.

"Oni vas namame da predate informacije", rekao je Luke Stark, sociolog koji se bavi digitalnom tehnologijom sa Sveučilišta Dartmouth. "Aplikacije poput Tinder-a iskorištavaju jednostavan emotivni fenomen - mi podatke ne osjećamo. Zato nas isprintani podaci smetaju. Mi smo materijalna bića."

Tisuću i 700 poruka koje je Duportail poslala svojim budućim ljubavnicima, prijateljima i lošim prvim spojevima o njoj su otkrile mnogo. Tinder zna da je trima osobama poslala istu poruku. Doslovno istu. Zna da se tijekom Nove godine dopisivala sa 16 osoba i da ih je svih 16 ghostala.

"Te informacije su sekundarno implicitne prirode", objašnjava Alessandro Acquisti, profesor informacije tehnologije na Sveučilištu Carnegie Melon. "Tinder vaše ponašanje unutar aplikacije detaljno proučava. Zna koliko se često povežete s nekim i kada. Zna kakve ste osobe koliko dugo proučavali. Zna kakve su osobe zainteresirane za vas. Zna koje riječi najčešće koristite i koliko vremena provedete na fotografiji osobe prije nego što se odlučite svida li vam se ili ne. Osobni podaci su gorivo ekonomije. Podaci o potrošačima se skupljaju, razmjenjuju i prodaju s ciljem preciznijeg oglašavanja."

Tinder čak to ni ne skriva. U njihovim pravilima privatnosti jasno piše da bi vaše podatke mogli koristiti za "precizno oglašavanje". Aplikacije ne krije ni da ti podaci nisu do kraja zaštićeni. "Nemojte to

Mike Blake/Illustration/File Photo / REUTERS

očekivati", kažu iz Tinder-a. Duportail je potom navela da uz pomoć jednostavnog alata kao što je Tinder Scraper može puno informacija o korisnicima prikupiti.

"(Tinder) podatke o korisnicima koristi kako bi svaki imao posebno korisničko iskustvo. Naši alati za povezivanje uzimaju u obzir cijeli niz faktora prije pokazivanja određene osobe određenom korisniku", tvrdi glasnogovornik iz Tinder-a. Duportail je pokušala doznati kako se korisničko iskustvo kroji, međutim Tinder to nije otkrio jer su ti alati njihovo intelektualno vlasništvo.

Podaci koje je Tinder prikupio o Duportail i drugim korisnicima ne koriste se samo za pronalaženje ljubavi. "Oni utječu na to koji će vam se oglasi za posao nuditi putem LinkedIna, koliko ćete platiti osiguranje za vaš automobil i možete li dobiti kredit u banci" kaže Dehay. "Naše društvo postaje sve neprozirnije, a podaci koji se o ljudima prikupljaju sve će više utjecati na njihove živote."

"Kao tipična milenijalka, ne odvajam se od mobitela. Moj virtualni život i moj stvarni su se u potpunosti spojili. Na Tinderu upoznajem ljudе i to je moja stvarnost. To je stvarnost koju konstantno oblikuju drugu, međutim šanse su velike da nikada nećete otkriti kako", zaključila je Duportail.

Nakon objave Duportailinog teksta oglasio se i Dehay, ustvrdivši da ne smjelo biti toliko teško doznati što društvene mreže i tehnološke tvrtke znaju o ljudima.

"Bilo koja europska tvrtka teoretski ima obavezu pojedincu otkriti što o njemu sve zna. Tvrte čak moraju otkriti i kojom logikom te podatke obrađuju", napisao je Dehay za The Guardian. "Ta prava mogu biti moćni alati kada je riječ o mogućnosti nadgledanja ekonomije podataka, međutim krivo se koriste. Tko još gaji iluzije da imaju moći u odnosu u kojem su svedeni na klikanje da se slažu s uvjetima korištenja koji broje desetke stranica?"

Unatoč svojim naporima, Duportail nikada nije dobila podatak o tome koliko je poželjna. Budući da je Tinder baziran u Sjedinjenim Američkim Državama, tvrtka nema zakonsku obavezu Euopljaninu otkriti taj podatak budući da se on računa u SAD-u.

Dehay smatra da bi se podacima koje su tvrtke poput Tinder-a prikupile o pojedincima trebalo moći lakše pristupiti kada u svibnju 2018. godine na snagu stupa Opća pravilnik o zaštiti podataka (GDPR). Uz pomoć GDPR-a Euopljani će moći pristupiti podacima koje su o njima prikupile i američke tvrtke poput Tinder-a.

"GDPR će građane iz pretvoriti u aktivne sudionike ekonomije podataka. Ako osoba to poželi, tvrtke će biti zakonski primorane migrirati podatke iz jedne tvrtke u drugu. Time će se, nadam se, stati na kraj eksploraciji pojedinaca bez njihovog znanja", zaključio je Dehay.

Preneseno: Jutarnji list, autor Damjan Raknić

Koliko djece smiju biti na internetu?

Britanci kažu što više: 'To je pitanje nacionalne sigurnosti', mali Hrvati samo na Facebooku su po 2 sata dnevno

"Roditelji bi trebali ohrabrivati djece da što više vremena provode na internetu. I to zato da bi u budućnosti mogli spasiti zemlju."

Ovako razmišlja Robert Hannigan, donedavni šef GCHQ-a, britanske agencije za nadzor elektroničke komunikacije, ustvari pandana američkoj obaveštajnoj agenciji NSA. Njegova izjava dolazi u vrijeme kad stručnjaci, sociolozi i dječji psiholozi sve više upozoravaju na štetnost pretjerane izloženosti djece i mlađih tehnologiji, ali nije potpuno besmislena.

Hannigana, naime, ne zanima toliko dječja psihologija koliko briga za sigurnost Velike Britanije. Stoga poručuje roditeljima da ne osjećaju grižnju savjesti ako im djeca tijekom ljeta provode sate i sate pred ekransom kompjutora, tableta ili mobitela.

- Kao zemlja borimo se s nedostatkom cyber vještina i uskoro ćemo početi zaostajati za konkurenčijom. Pretpostavku da je vrijeme koje mladi provode pred ekranim uzaludno potrošeno treba ponovno razmotriti - rezonira Hannigan samo nekoliko dana nakon što su stručnjaci u Britaniji zatražili od roditelja da se uzbilje i ozbiljno krenu zaustavljati pretjeranu izloženost djece društvenim mrežama.

Goran Mehkek / CROPIX

Hannigan se ne slaže i kaže: "Ako mislite da ste loši roditelji jer ne možete odvojiti dijete od wi-fi signala, ne brinite jer možda pomažete obrani zemlje".

Oštra debata o tome je li internet za djecu štetan ili pitanje nacionalne sigurnosti pokrenuta je nakon što je objavljen izvještaj da mlađi svih dobnih skupina provode oko 15 sati tjedno online.

- Moraju istraživati online svijet, baš kao što istražuju fizički svijet oko sebe. Britanija je ozbiljno potkapacitirana kad su u pitanju kompjutorski inženjeri i znanstvenici. Cyber stručnjake trebamo sad, za 20 godina bit će prekasno. Ako mislimo kapitalizirati znanje koje će doći iz IoT-a (Internet stvari) i sve jače upotrebe umjetne inteligencije, mlađima mora biti dozvoljeno da se ponašaju kao inženjeri - zaključio je Hannigan, dodajući kako bi roditelji također mogli držati korak s novim tehnologijama i nabaviti modernije mobitele.

No nije samo u Velikoj Britaniji prisutan taj problem. Istraživanja pokazuju kako djeca diljem svijeta prvi put u povijesti više vremena provode na internetu nego pred televizijom. Mali Britanci, pak, s knjigom dnevno u prosjeku provedu oko pola sata, pred televizijom 2 - 3 sata, a na internetu u prosjeku po tri sata.

Surfaju, igraju igrice, gutaju videosadržaje, sve ranije postaju korisnici društvenih mreža. Istraživanje Hrabrog telefona i Poliklinike za zaštitu djece Grada Zagreba pokazuje da ni mali Hrvati ne zaostaju za svjetskim trendovima. Djeca u dobi od 11 do 18 godina u 99 posto slučajeva imaju pristup internetu kod kuće ili u školi, a čak njih 93 posto ima Facebook profil, od čega ih je 68 posto profil otvorilo prije svoje 13. godine.

Prema tom istraživanju, polovica ispitane djece samo na Facebooku provede do dva sata dnevno, a njih 19 posto više od tri sata. Gotovo polovica njih objavljuje privatne fotografije na toj mreži.

Psihologinja Kristina Baćkonja kaže kako je najvažnije pronaći pravu mjeru.

- Vremena su se promijenila i današnje mlađe generacije ne mogu kao naše nekad ignorirati nove tehnologije i kompjutore. Od ekstrema nema koristi pa se tako djeca koja su stalno pred ekranima nedovoljno kreću, nemaju društveni život i kad odrastu bit će im otežana socijalizacija u stvarnom svijetu.

Međutim, danas više život bez informatičke pismenosti nije moguć. Naglasila bih da su ovdje roditelji ključni. I oni moraju izaći iz svoje zone komfora i educirati se po pitanju novih tehnologija, kako bi ih bolje razumjeli i time pomogli djetetu da se lakše snalazi na internetu - napominje i dodaje da roditelji uglavnom paničare i zabranjuju mobitele i kompjutore samo ako i sami nisu dovoljno upućeni u njih.

Preneseno: Jutarnji list, autor Tomislav Novak

Gradi se potpuno novi internet

Foto: Thinkstock

Kim kaže da je trenutni internet previše korporativan, a da će novi biti bolji i da će raditi na osnovu kapaciteta stotina milijuna mobilnih uređaja.

"Slom internet neutralnosti će samo ubrzati prihvatanje nove mreže", rekao je on i dodao da će mreže i uređaji biti spremni za četiri do pet godina.

Preneseno: Poslovni.hr

Kim Dotcom, osnivač stranice za dijeljenje datoteka "Megaupload", predstavio je ozbiljan projekt koji naziva budućim "alternativnim internetom".

Kako kaže, izgradnjom „alternativnog interneta“ želi postići privatnost i slobodu govora, koja glasanjem novog zakona u SAD u prosincu prijeti da bude oduzeta "običnom" internetu.

Novi internet želi izgraditi putem 'Mega neta' koji neće sadržati IP adrese, a sve što se na njemu bude nalazilo biće „neuništivo, šifrirano i nemoguće za kontroliranje.

U tijeku je nova "Phishing" kampanja, budite oprezni

Foto: Thinkstock

Nakon razdoblja u kojem su se gotovo svakodnevno događali razni napadi na računalne mreže i računala općenito, s naglaskom na "ransomware" i "Phishing" kampanje, stiglo je i nešto mirnije vrijeme.

Iz CARNet-ova Nacionalnog CERT-a stiglo je novo upozorenje na "Phishing" kampanju koja lažnim porukama elektroničke pošte od strane navodne Porezne uprave pokušava kompromitirati korisnička računala. Naravno, kao i uvijek, oprez je nužan, a priopćenje CERT-a prenosimo u cijelosti.

"Proteklih dva tjedna zabilježena je phishing kampanja s ciljem kompromitacije korisničkog računala, a time i krađe povjerljivih podataka sa sustava. Pošiljatelj poruke predstavlja se u ime Porezne uprave s lažnom e-mail adresom i lažnom domenom u e-mail adresi 'pdv@porezna-uprava.net', dok je u naslovu poruke stajalo 'Novi Zakon za 2018'. U tekstu phishing poruke umetnut je phishing URL koji korisniku nudi preuzimanje zlonamjerne datoteke. Phishing URL nalazio se na lažnoj domeni 'porezna-uprava.net'.

Phishing URL kao i pripadajuća domena su blokirani, tj. nisu aktivni, ali pozivamo na oprez jer nije isključena mogućnost da je napadač ponovno aktivira na nekom drugom web poslužitelju.

U slučaju pokretanja preuzete maliciozne datoteke, ista komunicira s upravljačkim poslužiteljem (C&C) na IP adresi 81.4.125.50 na sljedećim domenama:

- * consaltingsolutionshere.com
- * kimdotcomfriends.com
- * bestfriendsroot.com

Nacionalni CERT korisnicima savjetuje blokadu mrežnog prometa prema gore navedenim domenama te istovremeno provjeru ima li pokazatelja o zabilježenim konekcijama prema zlonamjernim domenama. Također jedan od indikatora provjere kompromitacije računala je i utvrđivanje postojanja aktivnih procesa na sustavu naziva weather.exe i serk.exe.

Poštovani,

Donosimo Vam nove izmjene o Porezu na Dobit.

Na snazi i primjenjuje se od 1. siječnja 2018. osim članka 7. stavka 1. točke 4. koja se primjenjuje od 1. siječnja 2019. godine.

Ovaj dio odnosi se isključivo na računovodstva u tvrtkama.

Ukoliko mislite da ste ovaj email dobili greškom proslijedite ga Vašem šefu računovodstva.

Preuzmite document na https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/Zakon_o_Porezu_na_Dobit.pdf

Preneseno: Poslovni.hr

Osvrt

Poslovni svijet sve više ovisi o umjetnoj inteligenciji. Što to znači za zaposlenike?

Foto: Promo

Umjetna inteligencija (UI) mijenja poslovni svijet. A što to znači za osobe na upravljačkim pozicijama? Za njih je sve važnije da posjeduju empatiju i razumiju brige svojih zaposlenika – osoba od „krvi i mesa“, baš poput njih.

Kada pričamo o UI, zapravo govorimo o računalima koja imaju sposobnost korištenja ljudske inteligencije i ljudskog ponašanja. Primjerice, s UI se susrećemo igrajući video igrice, tijekom pretraživanja na internet tražilicama ili tijekom upotrebe sustava za prepoznavanje govora. Drastičan razvoj UI koji smo vidjeli u zadnjih nekoliko godina doveo je do niza novih aplikacija, od kojih neke imaju potencijal promijeniti situaciju na tržištu. Google, koji se smatra pionirom UI-a, ima istraživače u Zürichu koji se bave unaprjeđivanjem praktičnih primjena tehnologije. Napredak koji ostvaruju, između ostalog, dokazuje i činjenica da su Google prijevodi sve bolji i bolji.

"Umjetna inteligencija, zapravo, nije ništa novo", kaže Barbara Stöttinger, dekanica poslovne škole WU Executive Academy. "Još od osamdesetih godina prošlog stoljeća došlo je do prvog vala UI, no predviđanja koja su nastala u to doba bila su poprilično pretjerana. Danas je ipak došlo vrijeme umjetne inteligencije. Kao rezultat golemih količina dostupnih podataka i povećanja računalnih snaga, UI ulazi u sve sfere života i potpuno mijenja način rada poslovnog svijeta kakvog smo do sada poznivali. Primjerice, kada je riječ o prilagodbi potraživanja, Zurich Insurance Group razmišlja o prepuštanju obrade zahtjeva strojevima – za njih je rečeno da mogu obraditi određeni slučaj u nekoliko sekundi. Za usporedbu, ljudima za rješavanja istog slučaja treba i do sat vremena. U finansijskom sektoru je također došlo do promjena zbog UI."

Roboti kao izvršni direktori - stvarnost koja nas čeka ili zabluda?

Što to znači za osobe na upravljačkim pozicijama i kako će budućnost liderstva izgledati s obzirom na značaj UI? Šef Alibabe, kineske e-commerce tvrtke, smatra ne samo da će postojati robo-rukovoditelji, već i robo-izvršni direktori. Prema njegovom mišljenju roboti su objektivniji i manje osjetljivi od ljudi. Očito je da se tržište rada mijenja zbog pojave umjetne inteligencije, povećanja automatizacije, interneta stvari i kombinacije tih tehnologija. Usred zagonetki o mogućim masovnim otpuštanjima i pretjerano optimističnim predviđanjima, često nema mjesta za objektivnu procjenu UI.

Što robo-šef nikada neće moći?

Kako bi se oduprijeli zastrašujućim predviđanjima o robo-šefovima, osobe na upravljačkim pozicijama se trebaju još više usredotočiti na empatiju i podršku koju pružaju svojim timovima. "Misao da strojevi mogu preuzeti njihove poslove uzrokuje osjećaj nelagode među zaposlenicima. Osobe na upravljačkim pozicijama trebale bi rješavati ovo pitanje na proaktivan i razumljiv način", kaže prof. Stöttinger. S jedne strane, UI tehnologije - kao što su autonomni automobili - tek trebaju steći povjerenje ljudi, a s druge strane, važno je razumjeti zabrinutost zaposlenika kada govorimo o tome koje će uloge ljudi imati u poslovanju.

Dok monotone zadatke sve više odrađuju strojevi, teško je naći zamjenu za kreativnost i društveno ponašanje. Nastat će novi poslovni profili čiji nazivi danas još nisu poznati. Kako strojevi zauzimaju mesta ljudskih zaposlenika kada je riječ o obavljanju rutinskih zadataka, strukture poduzeća će se promijeniti. Potražnja za kvalificiranim stručnjacima u budućnosti će se povećati, a samim time će i njihova očekivanja u pogledu plaća rasti. Stoga je jasno sljedeće: "Što su njihove kvalifikacije bolje, vjerojatnije je da će zaposlenici zadržati posao. A kada govorimo o stvaranju novih radnih mesta, to će se prije svega odnositi na izvršne funkcije. Tako je pokazalo istraživanje koje je provela tvrtka Capgemini Consulting u kojem još stoji da će dvije od tri nove pozicije uključivati izvršne odgovornosti," izjavila je prof. Stöttinger.

Izgradnja povjerenja i pružanje prostora ljudima - delikatno balansiranje

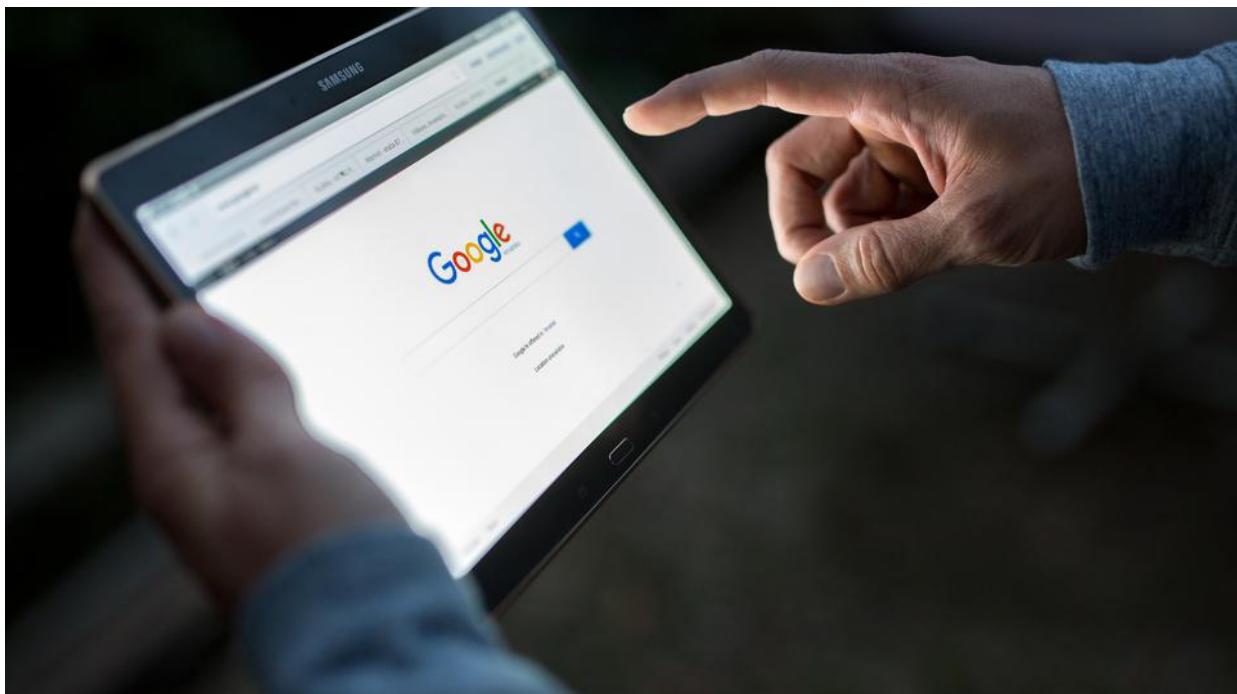
Također je jasno je da se od osoba na upravljačkim pozicijama očekuje da raspolažu većom količinom znanja, kao i da imaju osjećaj za nove tehnologije. S obzirom na sveprisutnost digitalizacije danas nije moguće prepustiti IT odjelu da se bavi informacijskom tehnologijom. Što se tiče umjetne inteligencije, tvrtke ne bi smjele biti pretjerano euforične, niti bi trebale odbaciti tehnologiju. Umjesto toga, trebaju postići odgovarajuću ravnotežu kada je u pitanju korištenje UI: Što zapravo može donijeti poslovanju? Koje nove poslovne modele omogućava UI? Od osoba na upravljačkim pozicijama se više nego ikad očekuju jasne poruke. I zbog toga im je potrebno konstantno učenje i napredak, baš kao što i njihove organizacije u cjelini moraju učiti u svakom trenutku. S jedne strane, osobe na upravljačkim pozicijama trebaju izgraditi povjerenje i podržati zaposlenike u upravljanju tranzicijskim procesima. S druge strane, moraju dati visokokvalificiranim stručnjacima prostor za manevar koji im je potreban kako bi mogli doći do ideja i poduzeti stvari. Ovo delikatno balansiranje je nešto što će osobe na upravljačkim pozicijama naprsto morati usavršiti.

Zaključak

"Umjetna inteligencija omogućava tvrtkama da postanu učinkovitije i da prelaskom u nova područja šire tržište. No, potrebna je sveobuhvatna strategija kada je u pitanju integriranje UI u svakodnevni rad zaposlenika i dobivanje jasnog razumijevanja prednosti koje će to donijeti", zaključuje Barbara Stöttinger. Etička zabrinutost zbog inteligentnih strojeva i radnika robota moraju rješavati ne samo kompanije, nego i vlade i društva u cjelini. Raspon relevantnih tema obuhvaća temeljna pitanja kao što su budućnost poslovnog svijeta općenito, ali i pitanja o opsegu UI aplikacija te prilika koje će UI otvoriti za ljudе.

Preneseno: Poslovni dnevnik

Što su Hrvati guglali 2017.? Najtraženiji pojam mogao bi vas iznenaditi!

U moru vijesti danas je lako nasjesti na lažne informacije u medijima. Međutim, niže se nalazi vijest jednog našeg utjecajnog dnevnika (Večernji list) koji je dopustio komentiranje svojih članaka. Ovdje je zanimljivo vidjeti – bez obzira slagali se s komentatorima ili ne – kako se kod pojedinaca u javnosti kritički promišlja o objavljenim vijestima i zahvaljujući internetu o tome lapidarno dijeli svoje kritičko mišljenje s drugima. Iako su vrlo raznoliki, komentari čitatelja u svom vrlo kratkom obliku izražavaju različite pristupe, znanja, aspekte promatranja teme iz članka i slično, te bez obzira da li su pogrešni ili istiniti kod ostalih čitatelja značajno poboljšavaju brzo sagledavanje teme u njezinim različitim aspektima.

Na taj način oni mogu vrlo učinkovito razotkriti i pogreške u samom članku, ukazati na neke druge važne aspekte teme koji nisu spomenuti u članku, te poništiti priželjkivani odjek u javnosti nekog članka koji je možda imao namjeru djelovati na javno mišljenje u nekom posebnom smjeru, kao i razotkrivati takvu praksu u medijima.

Moguće da je baš i to razlog zašto je jedan drugi utjecajni hrvatski dnevnik (Jutarnji list) ukinuo mogućnost komentiranja čitatelja za veliki dio članaka, posebno svih članaka svojih kolumnista.

Niže donosimo tekst iz Večernjeg lista o tome koji su se pojmovi u Hrvatskoj najviše pretraživali kao i komentare na njega (izvorno, sa svim greškama!).

Ivo Tokić

Hrvatski najtraženiji pojmovi

Pomalo neobično, na prvom mjestu najtraženijih pojmoveva u Hrvatskoj je – DIP, to jest Državno izborno povjerenstvo. Slijede Despacito, Wimbledon, Eurosong...

- 1) DIP
- 2) Despacito
- 3) Wimbledon
- 4) Eurosong
- 5) Rukometno prvenstvo
- 6) iPhone 8
- 7) Sudbina
- 8) Eurobasket
- 9) Fidget spinner
- 10) Majčin dan

Događanja

Od događanja, najtraženiji pojam su izbori, a slijede Wimbledon, Eurosong, rukometno prvenstvo...

- 1) Izbori
- 2) Wimbledon
- 3) Eurosong
- 4) Rukometno prvenstvo
- 5) Eurobasket
- 6) Hrvatska Grčka
- 7) Špancirfest
- 8) Lokalni izbori
- 9) Oscars
- 10) Noć muzeja

Filmovi

Objavljeno je i koji su filmovi bili najviše guglani u Hrvatskoj. Na vrhu su La La Land, Samo nebo zna i Wonder Woman.

- 1) La la Land
- 2) Samo nebo zna
- 3) Wonder Woman
- 4) Justice League
- 5) Blade Runner
- 6) Moonlight
- 7) Manchester by the sea
- 8) Blade Runner 2049
- 9) Pirati s Kariba
- 10) Logan

Komentari:

- jurajuric116:
a siguran sam da su cenzurirali pojmove tipa sex, xxx, anal itd...
- Lujo123:
manipulacija - kao i obično!
- Cafa:
Kako su vam na događanjima izbori ispred Wimbledona, a na prvoj listi nema izbora iznad Wimbledona? Lažete. Osim toga, lista je debelo pročišćena. Zna se da su najtraženiji pojmovi vremenska prognoza, vijesti, tečaj eura i slične stvari, a u zadnje vrijeme sigurno i Agrokor ili Todorić. Kakav DIP.
- deda1234:
Dobro je znat!
- pinokio-wien:
da da vjrujem Vam sigurno. Vjerovatno su na prva 3 placa: porno,sex ili tak nesto
- Generalfeldmarschall:
Stvarno smo dosadni
- ante92:
Nisam niti mislio da su googlali kako napisati životopis, zemlja uhljeba.
- Zgubider.:
Popis googlanih osoba: 1. Pavelić 2. Franjo Tuđman 3. Tito 4. Stepinac 5. Praljak 6. Šušak 7. Todorić 8. Modni Mačak 9. Severina 10. Tomphson
- Speedy Gonzales:
Najviše se googlalo što se dešava kod komšija u Srbiji.

• Tiranosaur:

Ova statistika govori nam sve o pismenosti Hrvata u smislu informatike? Nemaju pojma, naravno glavonje, dok naši klinci osvajaju titule po Svetiju, ti bezveznjaci im pišu novi kurikulum? Zanima me što će se dobrog desiti za jedno 20 godina i dali ćemo onda osvajati Zlatna odličja iz matematike, Fizike, Kemije, Informatike, Robotike? Iako i sada u školama nije bajno, potplaćeni su profesori, ipak ima dobre volje kod nekih profesora da okupe tim mlađih snaga i da osvoje po koje zlato na prvenstvima diljem svijeta? Nekada su naši djedovi išli u školu s tablicom i kredom, tako bi i moji unuci danas trebali u školu s Tabplet PC-em, gdje bi nosili u rukama svjetsko znanje, (bar je tako zamišljeno prije 35 godina), a ne da mi unuk sa 20 kilograma nosi torbu od 11 kilograma? Već će sada skršiti kičmu? Neki dan je pao na stepenicama na leđa, s torbom; i jedva su ga troje prijatelja digli na noge? Dali je to kurikulum? Možda bi bilo dobro "JAVNO" napisati koliko je do danas potrošeno na KURIKULUM i koliko se još misli potrošiti?

• Natalija Ternova:

Zaslужeno 4. mjesto među najglupljima, objavljeno prije nekoliko dana.

Izvor: Večernji list

Knjige, časopisi

Pronađena izgubljena kajkavska Biblija

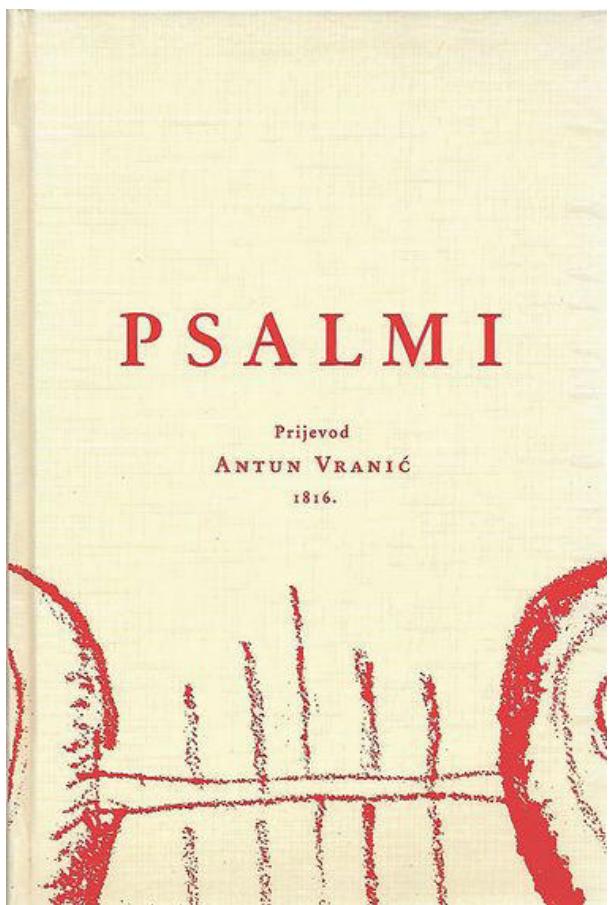
Ja, pako, ufal sem se vu Te, Gospone, i rekел sem: 'Ti si moj Bog!' Vu Tvojeh rukah je sreča moja", glasi uvod u jedan od Psalama, kako su pisani i čitani prije dvije stotine godina. I kako je trebao zvučati hrvatski jezik da je uspio plan zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca, o širenju utjecaja kajkavskog dijalekta. Daljnja povijest je poznata: u borbi za unifikaciju hrvatskog jezika trijumfirali su ilirci predvođeni Ljudevitom Gajem i pobijedila je štokavska varijanta.

Ono što se slabije zna jest podatak kako je zbog pobjede štokavaca, doslovno nestala Vrhovčeva kajkavska Biblija - jedinstveni skup psalama, napisan na lokalnom dijalektu, na kojem su na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće angažirani najobrazovaniji crkveni ljudi u Zagrebu i okolici, uz znatnu finansijsku potporu Maksimilijana Vrhovca. Onda je oko 1830. projekt zaustavljen i pao u dvostoljetni zaborav, sve donedavno, kada je otkriveno da se tekst Biblije na kajkavskom nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

I tako je Hrvatska dobila prvotisak kajkavskog prijevoda Psalama Antuna Vranića iz 1816. godine ili, davno zaboravljenu, Vrhovčevu kajkavsku bibliju. Novu Bibliju priredili su Danijel Berković, dugogodišnji predavač Staroga zavjeta i hebrejskog jezika na hrvatskim teološkim učilištima i jedan od najpoznatijih ovdašnjih pentekostalaca, te Boris Beck, pisac i predavač na Sveučilištu Sjever.

Na ovaj način, s odmakom od dva stoljeća, realizirana je ideja Maksimilijana Vrhovca, biskupa i prosvjetitelja, koji je 1794. u Zagrebu osnovao tiskaru koja je uglavnom tiskala knjige na hrvatskom jeziku, nerijetko praktičnog sadržaja, o tome kako voditi gospodarstvo, obrađivati zemlju ili održavati higijenu. Vrhovac je bio mecena mnogim umjetnicima, uvijek uz naglasak da se promovira hrvatska kultura, a od svećenika je zahtijevao neka prikupljaju narodnu književnost, pjesme, priče, poslovice i stare knjige. Uostalom, i on je imao veliku biblioteku koja je preteča Nacionalne i sveučilišne knjižnice, u kojoj je nađen i rukopis psalama koje je preveo Antun Vranić, blizak Vrhovčev suradnik.

Povezivalo se i s masonima. Mason je bio bivši franjevac i sveučilišni profesor Ignjat Martinović, koji se s Vrhovcem dobro poznavao još od 1770-ih, kada su obojica predavali na sveučilištu u Pešti. U sudskoj istrazi, nakon koje su sudionici urote uglavnom bili osuđeni na smrt, a slobodno zidarstvo bilo je zabranjeno u čitavoj Austriji i Ugarskoj, biskup Vrhovec tvrdio je da njegovo poznanstvo s Ignjatom Martinovićem nije imalo nikakve veze ni s masonerijom, ni sa zavjerom kojoj je svrha bila pokretanje prevrata po uzoru na Francusku revoluciju. Zahvaljujući nedostatku dokaza nije osuđen i mogao je nastaviti s prosvjetiteljskim aktivnostima.

Maksimilijan Vrhovac odlučio je sastaviti Bibliju na narodnom jeziku, odnosno prevesti Sveto pismo na kajkavski. Surađivali su svećenici zagrebačke biskupije Stjepan Korolija, Ivan Krstitelj Birling, Tomaš Mikloušić, Ivan Nepomuk Labaš, Ivan Rupert Gusić i Antun Vranić, i uspjeli su prevesti Novi zavjet i desetak knjiga Starog zavjeta, ali 1827. Vrhovac je umro i projekt je obustavljen. Jedini koji je nastavio kajkavsku književnu djelatnost bio je Ignac Kristijanović, a kajkavska Biblija najneobičnije je biblijsko izdanje u hrvatskim krajevima.

Ova Biblija je, zapravo, predstavljala posljednji pokušaj Vrhovca kako bi utjecao na očuvanje kajkavskog jezičnog standarda, u tada već brzo nadolazećoj standardizaciji budućeg hrvatskog književnog jezika.

Hrvati su kroz povijest sastavili osam cjelovitih prijevoda Biblije, no kako su se uglavnom prevodila engleska i njemačka idanja, uz dosta prepisivanja, tako ima poprilično netočnosti i pogrešnih izraza. Najčešće korišteni prijevod nakon Drugog svjetskog rata - Zagrebačka Biblija - koji je objavila Kršćanska sadašnjost star je više od pedeset godina, a usput, radilo se o kompilaciji različitih prijevoda s raznih jezika. Vjerljivo ni Zagrebačka Biblija ne bi bila tiskana da poslije dva deetlijeća sukoba komunističkih i crkvenih vlasti nije nastupilo zatopljavanje odnosa.

Jugoslavenske vlasti godinama su sprečavale prevođenje i objavljivanje Biblije, sve dok sredinom šezdesetih **Josip Broz Tito** nije inicirao proces uspostave diplomatskih odnosa s Vatikanom. U Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj odlučili su iskoristiti ovo zatopljavanje i brže-bolje otpočeli s prijevodom Biblije. Iskorišten je povoljan trenutak i u svega godinu dana iskompilirani su stari prijevodi, od kojih su neki bili iz razdoblja između dva svjetska rata, na brzinu su se složili s idejom da će se kasnije popraviti. Međutim, do toga nikad nije došlo.

Usto, tiskanje prve Biblije u socijalističkoj Jugoslaviji pokazalo se i kao svojevrsni spoj propagandnih i finansijskih razloga. U to vrijeme izdavačko poduzeće Stvarnost nalazio se pred bankrotom, a spašeni su uz pomoć Kršćanske sadašnjosti, u kojoj se tiskalo novo izdanje Biblije. Sve je obavljeno na brzinu, ali ciljevi su postignuti: Stvarnost je spašena zahvaljujući odličnoj prodaji Biblije, a Katolička crkva dobila je što je željela i nitko se nije pretjerano obazrao na nedostatke u prijevodu. Biblija je, uostalom, unatoč ovim propustima, udovoljavala visokim znanstvenim i umjetničkim kriterijima, postala je vrlo popularna te je do danas doživjela dvadesetak izdanja. Nije nevažno ni to da je glavni urednik Zagrebačke Biblije bio Jure Kaštelan koji je uz pjesnički ugled imao i neupitnu partizansku prošlost.

Cijelo ovo vrijeme Vrhovčeva Biblija spominjana je onako uzgred, kao pomalo otkačena inicijativa, o kojoj su kružile različite priče i znalo se da se negdje nalazi, ali gdje i u kojem obliku, e, to je ostala nepoznanica sve dok se prije nekoliko godina nije angažirao dvojac Berković-Beck. Oni su prikupili i obradili dva stoljeća stare psalme napisane na kajkavskom i objavili u izdanju Biblijskog instituta iz Zagreba.

Ako je Maksimilijan Vrhovac duhovni otac kajkavske biblije, najvažniju ulogu u projektu imao je Antun Vranić, koji je bio župnik u Čučerju, Stupniku i Draganiću te doarhiđakon karlovačkog kotara. Kao pobornik kajkavskog, Vranić se okušao i u beletristici i preveo Robinsona Crusoea, ali ne iz originala, već je prilagodio djelo njemačkog pisca i pedagoga Joachima Heinricha Campea Robinson der Jüngere, koje je pod naslovom "Mlajši Robinzon: Iiliti jedna kruto povoljna i hasnovita priča za decu" objavio 1796. u Zagrebu.

Međutim, najviše energije Vranić je uložio tako što je na sve načine prikupljao sredstva potrebna za izdavanje kajkavske Biblije te postao najvažniji suradnik biskupa Vrhovca, kada je ovaj okupio svećenike svoje biskupije. Osim Vranića taj su krug sačinjavali Tomaš Mikloušić, koji je bio jedan od predvodnika kajkavске književnosti svoga doba. Mikloušić je službovao kao kapelan u Okiću i Plešivici, a potom i župnik u zagrebačkom Stenjevcu, a završio je kao župnik i dekan u Jastrebarskom. Među prevoditeljima biblije na kajkavski bili su još Ivan Birling, Ivan Rupert Gusić, Stjepan Korolija, Ivan Nepomuk Labaš i, najvažniji među njima, Ignac Kristijanović, (1796. - 1884.) koji je počeo kao kapelan u zagorskom Radoboju, potom bio župnikom u Krapini; kasnije službuje u

bjelovarskom kraju), zatim je 1860. postao kanonik zagrebačkog Kaptola, da bi sedam godina kasnije postao biskup omiški.

Kristijanović je prevodio basne starogrčkog pjesnika **Ezopa** na kajkavsko narječe i smatralo ga se rodonačelnikom kajkavske gramatike, koju je napisao na njemačkom jeziku. Napisao je, primjerice, molitvenik Pomočnik betegujičeh i vumirajuče (Pomočnik bolesnima i umirajućima), na kajkavskome narječju. Nije se slagao s ilircima i njihovim forsiranjem štokavskog pa je kao protumjeru preveo desetak knjiga iz Staroga i Novoga Zavjeta, ali naposljetku je odustao jer je nova štokavska književna norma potisnula kajkavsku književnu normu. Jednostavno, oko 1850. štokavci su definitivno pobijedili, a kajkavski se počeo doživljavati kao govor kojim se služe seljaci, a ne nova, građanska klasa.

Ispalo je da je projekt kajkavske Biblije dokrajčio Ljudevit Gaj, iako je on 1830. u Budimu tiskao knjižicu Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisa, dvojezično, na kajkavskom i njemačkom, koja ga je proslavila. Godine 1834. uspio je pribaviti kraljevsku suglasnost za pokretanje prvih hrvatskih dnevnih novina - Novine Horvatske koje su prvu godinu bile još kajkavske, a od 1836. postale su štokavske i promjenile naziv u Ilirske narodne novine. Bio je to događaj koji je uništio Vrhovčev pokušaj širenja kajkavskog kao službenog hrvatskog jezika, a to je rezultiralo padom u zaborav Vranićevih prijevoda psalama.

Otada u Hrvatskoj sve prelazi na štokavski. Kajkavski u literaturu vraća tek Matoš u 20. stoljeću, a Miroslav Krleža u Baladama Petrice Kerempuha prikazuje Ljudevita Gaja kao grobara "starinske reči Kaj". I sam naslov Balada je uzet od Kristijanovića: Petrica Kerempuh je njegova verzija Tila Eulenspiegela.

Preneseno: Jutarnji list, autor Robert Bajruši

Zanimljivosti

Ljudske knjižnice: Umjesto knjiga, možete 'posuditi' čovjeka

Ljudska knjižnica (Human Library) projekt je pokrenut prije 16 godina u Danskoj, a proširio se diljem svijeta

Prve knjižnice nastale su prije više tisuća godina i do danas su nepresušan izvor informacija i znanja. Najveće knjižnice danas sadrže milijune knjiga koje pričaju o povijesti, migracijama, religiji i ljubavi.

No, diljem svijeta postoje i knjižnice gdje priču ne pričaju knjige već - ljudi.

"Ljudska knjižnica funkcioniра kao i normalna knjižnica, ali umjesto knjiga mi imamo ljudi na našim policama", rekao je Ronni Abergel, suosnivač Ljudske knjižnice.

Princip ove knjižnice je jednostavan - 'knjige', odnosno volonteri, sjede za stolom i na sebi nose natpis na kojem piše koju priču oni pričaju.

"Možete 'posuditi' bipolarnog muslimana, transrodnu osobu ili beskućnika te čete na u razgovoru s tom osobom naučiti više o svijetu koji vam nije blizak, a shvatit ćete i koliko imate zajedničkih osobina s različitim osobama", objasnio je Abergel.

Abergel je osnovao Ljudsku knjižnicu prije 16 godina u Kopenhagenu, u sklopu organizacije "Stop the Violence". Nakon napada nožem na bliskog prijatelja, zaključio je kako je važno da se priča njegovog prijatelja čuje i spriječi daljnje nasilje. Rezultat je Ljudska knjižnica.

Pedesetak volontera neumorno je pričalo svoje životne priče znatiželjnicima 4 dana u tjednu, 8 sati dnevno.

"Naša knjižnica nikad neće nametati svoje mišljenje, nikada vas neće usmjeravati niti navoditi na zaključke. Ona vam nudi informacije", rekao je Abergel.

Ljudska knjižnica prikupila je pozitivne reakcije diljem svijeta te se danas ovakve knjižnice mogu naći u sedamdesetak gradova.

Abergel se prema Ljudskoj knjižnici odnosi kao prema pravoj publikaciji. Svi volonteri prolaze edukaciju kako bi naučili i usavršili komunikacijske vještine.

"Moramo se pobrinuti da su naše 'knjige' u dobrom stanju. Ne mislim fizički, već mentalno jer nije lako biti 'ljudska knjiga'. Morate dati cijelog sebe u ovaj poziv", objasnio je Abergel.

Iako je većina Ljudskih knjižnica jednodnevni ili tjedni događaj, knjižnica u australskom gradu Lismoreu je prva na svijetu koja ima stalnu kolekciju 'ljudskih knjiga'.

Lucy Kinsley, knjižničarka, kaže kako njihova knjižnica nudi velik izbor knjiga, od afričkih imigranata do lokalnih pčelara.

Kaže i kako se nada da će uskoro postaviti Ljudsku knjižnicu online te bi tada korisnici diljem svijeta mogli putem videa mogli slušati priče ljudi s drugih krajeva svijeta.

Izvor: Express, autor Lana Jelić

U Hrvatskoj su žene obrazovanije od muškaraca

U Hrvatskoj ima 7,2% više žena nego muškaraca, što su pokazali podaci iz 2016. godine. Novi statistički podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) pokazali su zanimljive razlike između muškaraca i žena u Hrvatskoj. Neki od njih su već poznati te se nisu znatno mijenjali pa tako i dalje žene stupaju u brak prije nego muškarci. Žene napuštaju svoj obiteljski dom 3,5 godine ranije u odnosu na muškarce. U prosjeku su to žene s 29,7 godina.

U Hrvatskoj muškarci odlaze kasnije u mirovinu (60,1 godina) dok žene u mirovinu ulaze u prosjeku s 56 godina. Kada smo kod umirovljenika, statistika je pokazala kako je u Hrvatskoj više žena u dobi iznad 65 godina i to za 51,2%.

Podaci DZS-a pokazali su kako je u 2016. godini više žena završilo srednjoškolsko obrazovanje, odnosno 65% muškaraca ima završenu srednju školu, dok je njih 20,3% završilo visoko obrazovanje. Visoki stupanj obrazovanja završilo je 5,3% više žena u odnosu na muškarce. Ipak, visoko obrazovanje ne mijenja stopu zaposlenosti žena u Hrvatskoj jer je čak 9% manje žena zaposleno u odnosu na muškarce.

Stopa zaposlenosti pokazala je kako je stopa zaposlenosti žena s više djece niža (56,6%) u odnosu na žene s jednim djetetom (65%). Zaposlenost muškaraca s jednim djetetom je 8,6% više u odnosu na majke s jednim djetetom dok je zaposlenost muškarca, koji imaju troje ili više djece čak 21,9% veća u odnosu na žene s troje ili više djece.

Razlike su vidljive i u plaćama te žene imaju čak 10,4% manju bruto satnicu u odnosu na muškarce. Muškarci su prema izvješću DZS-a, imali veću srednju vrijednost satnice u svim zanimanjima.

Podaci su pokazali kako 15% više žena čita knjige te su aktivnije od muškaraca po pitanju društvenog života. U 2015. godini 17,2% žena je više uživalo u okupljanjima s prijateljima u odnosu na 14,4% muškaraca. Žene u Hrvatskoj češće idu u kino te posjećuju kulturne znamenitosti. U odnosu na žene 10,4% više muškaraca posjećuje sportska događanja.

Po pitanju korištenja interneta žene više koriste internet za posjećivanje društvenih mreža (71%) dok društvene mreže posjećuje 67% muškaraca. Kada je riječ o vijestima, čita ih 90% muškaraca, što je 1% više u odnosu na žene.

Izvor: Zagreb.info

Najstarija knjižnica na svijetu *Biblioteca Capitolare di Verona* proslavila 1500. godišnjicu kodeksa Ursicino

U povjesnoj knjižnici Capitolare u Veroni održana je proslava 1500. godišnjice nastanka dragocjenog kodeksa Ursicino.

Kodeks je kao rukopisni pergament od stotinu stranica nastao kada je redovnik Ursicino prepisao dijelove životopisa sv. Pavla iz Thebesa i sv. Martina iz Toursa, koje je izvorno napisao Sulpitius Severus u 4. stoljeću. Dovršivši svoj zadatak, Ursicino nije postupio sukladno tada uobičajenoj praksi već je na rukopis stavio nadnevak i svoje ime. „Ovaj kodeks završen je u Veroni 1. kolovoza, kada je

slavni Agapito bio konzul, tijekom desete objave, od Ursicina, čitatelja Veronske crkve", napisao je. Prema tim podacima stručnjaci su jasno datirali završetak kodeksa 1. kolovoza 517. godine.

Tako se ove godine proslavila njegova 1500. obljetnica. Ovaj glasoviti kodeks svjedoči da je svakako već u 5. stoljeću postojao i aktivan skriptorij u knjižnici Capitolare, inače uobičajen u velikim crkvenim knjižnicama u srednjem vijeku. Štoviše, zbog visoke kvalitete izrade kodeksa i njegovih ilustracija, neki drže da bi takav skriptorij u Veroni mogao postajati čak i od ranije, od kraja 4. stoljeća.

Navedeno služi kao argument talijanskim knjižničarima da je upravo knjižnica Capitolare danas najstarija živuća knjižnica na svijetu. Ona je starija od poznatijih knjižnica poput one samostana Sv. Katarine na egipatskom dijelu Sinajskog poluotoka iz 6. st., kao i od glasovite knjižnice iz opatije Sv. Galena u Švicarskoj ili one iz samostana u Salzburgu koje su nastale u 7 i 8 stoljeću. Ipak, o velikom ugledu veronske knjižnice tijekom srednjeg vijeka svjedoči i to da je u njoj tijekom studija učio i Pepin, sin Karla Velikog, a njome su se služili još i Dante i Petrarca. Danas knjižnica Capitolare u svom fondu ima preko 1200 rukopisa, 245 inkunabula, 2500 knjiga iz 16. stoljeća, 2800 knjiga iz 17. stoljeća te još oko 70.000 knjiga tiskanih kasnije.

Iako su knjige digitalizirane i na taj način dostupne istraživačima, mnogi i dalje radije dolaze u knjižniocu vidjeti originalne, poput više talijanskih predsjednika, ali i papa, kao npr. Ivan Pavao II i Benedikt XVI. Među najvrjednijim kodeksima koje čuva ova knjižnica nalazi se Gajev kodeks, jedini preostali prijepis antičkog Rimskog prava, zatim Veronska zagonetka (*Indovinello veronese*) koja predstavlja prvi povijesni zapis na talijanskom jeziku, najstariji poznati odlomak XXVIII iz djela sv. Augustina O Božoj državi (De Civitate Dei), itd.

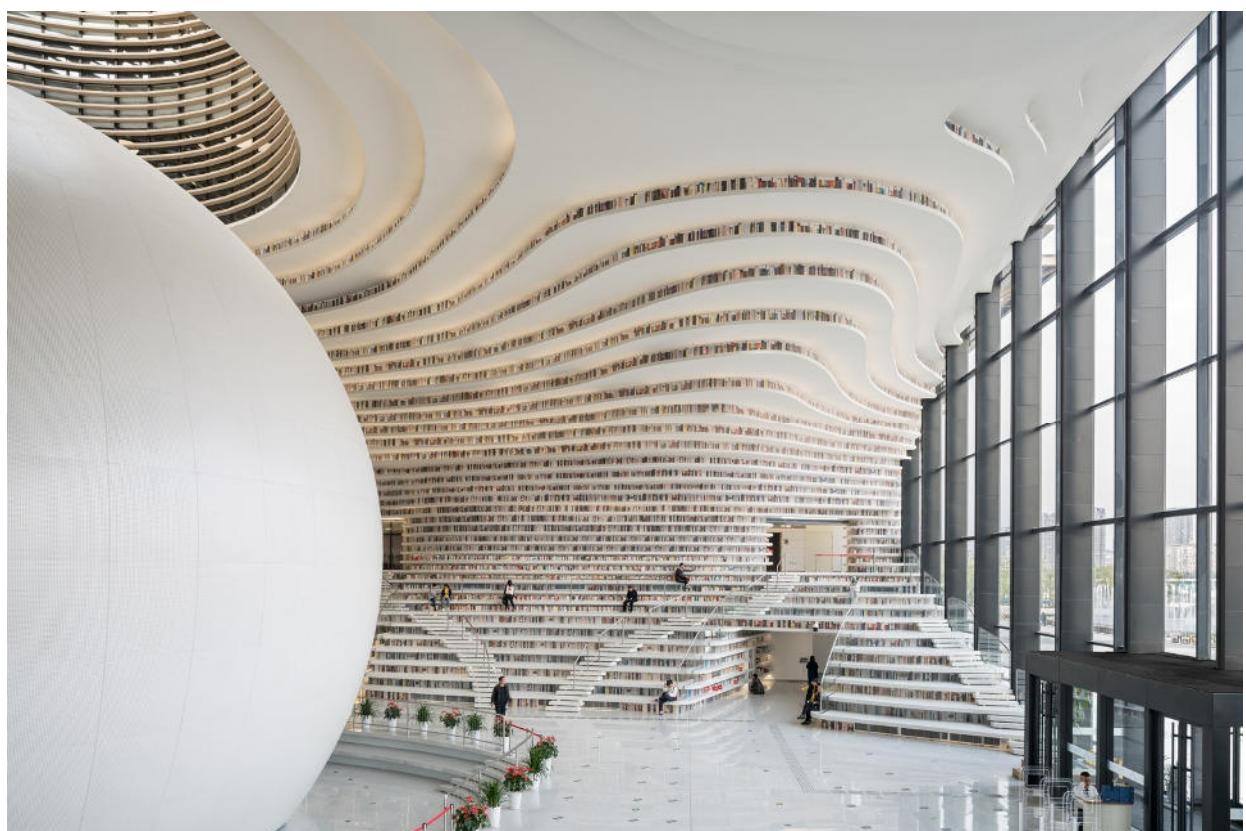
Dio Kodeksa Ursicino

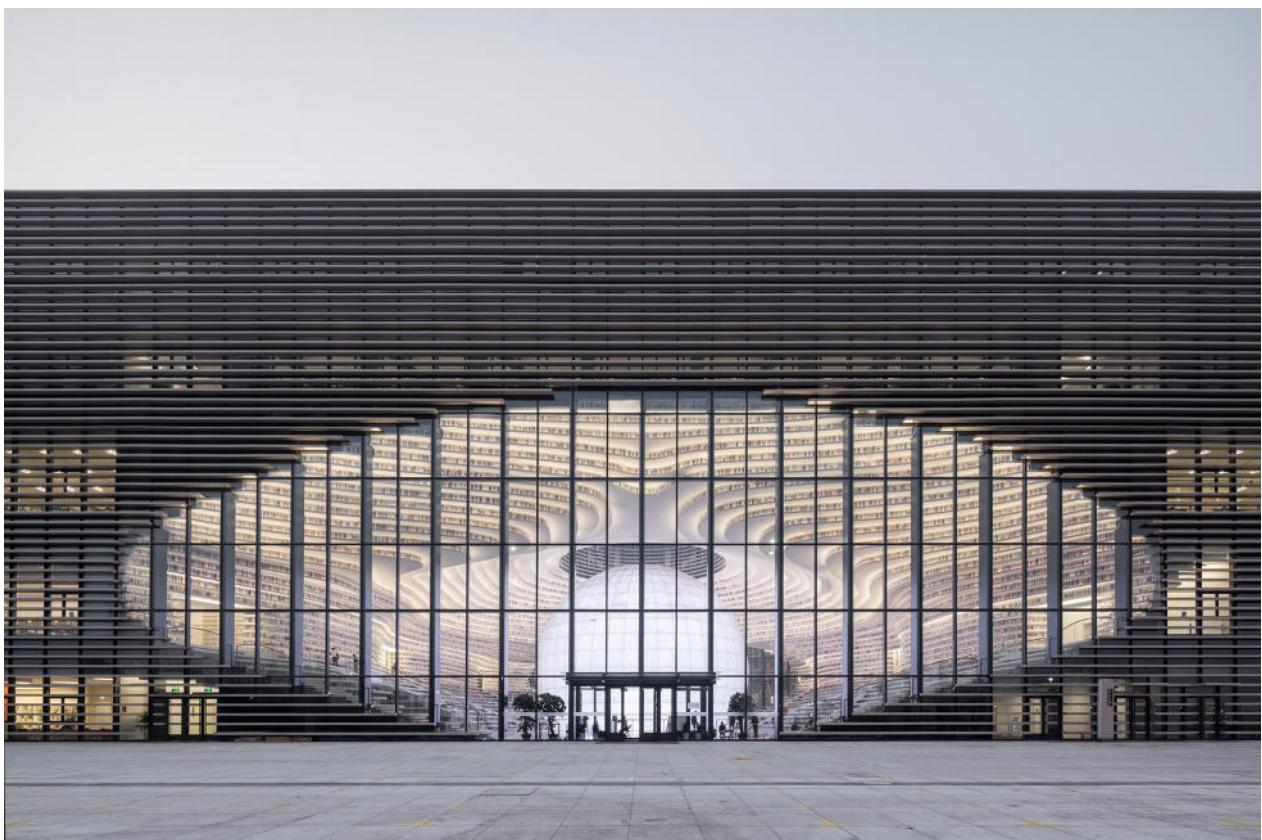
Nova kineska knjižnica kao dizajnersko čudo

Binhai, kulturni okrug u Tianjinu u Kini, upravo je postao bogatiji za jednu nesvakidašnje oblikovanu knjižnicu. Ona se prostire na pet katova i obuhvaća 34.000 četvornih metara, dok joj je veličina fonda 1,2 milijuna knjiga.

Za izgradnju su bile potrebne tri godine, a knjižnicu čine prostor za čitanje u prizemlju, saloni, uredi i dvorane sa sastankom, te audiovizualne prostorije na vrhu zgrade.

Poštanski sandučić za komentare i prijedloge čitatelja

Poštovani čitatelji,

e-mail adresa uredništva: ivo.tokic@ina.hr

Želimo čuti što mislite o našem glasilu, vaše prijedloge čega bi trebalo biti više, a čega manje, kako bi nam pomogli da budemo korisniji.

Uredništvo

HID-Drobilica

Glavni urednik : mr.sc. Ivo Tokić, e-mail: ivo.tokic@ina.hr

Članovi uredništva: dr.sc. Živana Heđbeli, Marina Mayer, dr.sc.Daniela Sraga, mr.sc. Irena Pilaš

HID

Knjižnica IRB, Bjenička 54, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel.: +385 1 3722 643; faks: +385 1 3722 630 <http://www.hidd.hr>

Matični broj: 0513814

Žiro račun: 2340009-110007285